

The Project Gutenberg eBook of Kamala yösiija, by Wilkie Collins

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kamala yösiija

Author: Wilkie Collins

Release Date: January 30, 2011 [EBook #351111]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KAMALA YÖSIJA ***

Produced by Tapio Riikonen

KAMALA YÖSIJA

Kirj.

Charles Dickens

(Suomennos).

Helsingissä 1886.

G. W. Edlund, kustantaja.

J. Simeliuksen perillisten kirjapainossa.

SISÄLLYS:

Charles Dickens: Kamala yösiija

Mitä eläinten räökkäys maksaa

Mailman kaivot

KAMALA YÖSIJA.

(Suomennos.)

Vähän ennen kuin hallitus lakkautti pelipaikat Ranskassa oleskelin minä sattumalta Pariisissa erään ystäväni kanssa, joka oli englantilainen. Me olimme molemmat silloin vielä nuoria ja minä pelkään, että me vietimme jotenkin huikentelevaista elämää oleskellessamme tässä huikentelevassa kaupungissa. Eräänä yönä liikuimme kuninkaallisen palatsin (Palais Royal'in) läheisyydessä, tietämättämme mitä huvitusta nyt hankkisimme itsellemme. Ystäväni ehdoitti että menisimme Frascatin luo, mutta ei se ehdotus miellyttänyt minua. Minä tunsin jo Frascatin ja olin siellä voittanut ja hävinnyt koko joukon viiden frangin kappaleita "huviksi vaan", siksi kuin ei se enään ensinkään minua "huvittanut", sekä olin jo kyllästynyt siihen kamalaan maineesen, joka annettiin semmoiselle kansalliselle säännöttömyydelle kuin pelipaikka on. "Menkäämme taivaan tähden jonnekin muualle", sanoin minä ystävälleni, "menkäämme semmoiseen paikkaan, jossa saamme nähdä oikein kurjaa, viheliäistä ja katalaa peliä, semmoista, jota ei mikään valheellinen kaunistus peitä. Menkäämme komeasta Frascatista jonnekin pelipaikkaan, jonne päästetään risatakkisia miehiä ja vieläpä semmoisiakin, joilla ei ole takkia ensinkään."

"No, hyvä", sanoi ystäväni, "ei meidän tarvitse mennä kauvaksi löytääksemme semmoista seuraa, jota sinä haluat. Tässä on juuri vastapäätämme semmoinen paikka; se on niin kurja ja katala, niin huonossa maineessa, kuin sinä suinkin saatat kuvitella."

Seuraavana hetkenä olimme jo ovella ja astuimme rakennukseen, johon meidän piti mennä.

Kun olimme tulleet yläkertaan, jätettyämme hattumme ja keppimme portin vartijalle, vietiin meidät etevimpään pelihuoneeseen. Ei siellä ollut montakaan henkilöä; mutta niin harvoja kuin ne olivatkin, jotka käänsivät katseensa meihin, kun me astuimme sisälle, niin olivat he kuitenkin kaikki laatukuvia — surkuteltavia laatukuvia — asianomaisista luokistansa. Me olimme tulleet katsomaan renttuja ja hylkiöitä; mutta nämä miehet olivat vieläkin katalampia. Kaikilla rentuilla on, enemmän tahi vähemmän silmäänpistävästä naurettavakin puoli; mutta tässä oli vaan murhenäytelmää, — äänetöntä, aavemaista, kamalaa murhenäytelmää. Äännettömyys huoneessa oli kammottavaa. Laiha, turmeltunut, pitkähiuksinen nuorukainen, jonka pääkalloon painuneet silmät hurjasti tirkistivät jokaista esille lyötyä korttia, ei sanonut sanaakaan; katalanaamainen, ruskeankehäinen peluri, rasvaisilla ja näppyäisillä kasvoillansa, joka ututterasti merkitsi lompakkokirjaansa kuinka usein musta voitti ja kuinka usein punanen, ei sanonut sanaakaan; likainen ryppynaamainen ukko petolinnun näköisillä silmillänsä ja paikatulla takillansa, joka jo oli menettänyt viimeisen roponsa ja hurjilla epätoivoisilla katseillansa seurasi pelin menoa, vaikkei hän itse taitanut ottaa osaa siihen, ei sanonut sanaakaan. Pelimerkitsijänkin ääni kuului niin omituisen kolkolta, kuin olisi huoneen raskas ilma sitä masentanut. Minä olin tullut sinne saadakseni nauraa; mutta minä tunsin että pikemmin saisin itkeä jos kauvemmin siinä seisaisin toimetonna katsojana. Sentähden menin, päästäkseni siitä raskasmielisyydestä, joka alkoi minua vallata, pelipöydän ääreen ja rupesin omaksi onnettomuudekseni pelaamaan. Vielä pahempaa oli, niinkuin seuraavasta näemme, että minä voitin äärettömästi, mahdottomasti, voitin semmoisia rahamääriä, että vakinaiset pelurit pöydän ympärillä kokoontuivat minun ympärilleni ja kuiskasivat toisillensa, ahnaasti ja taikaluuloisesti ahmaisten minun rahojani ja panojani silmillänsä, että vieras englantilainen oli musertamaisillansa koko pelipankin.

Pelattiin *punasta ja mustaa* (Rouge et Noir). Minä olin pelannut tätä peliä Euroopan kaikissa kaupungeissa, ilman että sentähden sain tarkoitusta taikka halua ruveta tutkimaan "värvaihdoksien sääntöjä", joiksi niitä sanotaan ja jotka ovat kaikkien pelurien viisauden kivenä! Pelurina, sanan oikeassa merkityksessä, en ollut milloinkaan ollut. Sydäntäni ei ollut saastuttanut pelin saastainen himo; minun pelaamiseni oli vaan ajankulutusta, vaikka tosin huonoa ajankulutusta. Minä en välttämättömyyden tähden milloinkaan ruvennut siihen, sillä minä en tietänyt milloinkaan mitä on olla rahatta. En myös milloinkaan niin siitä innostunut että olisin hävinnyt enemmän kuin tarpeitteni suhteen saatoin välttää taikka voittanut enemmän kuin hyvällä omalla tunnolla saatoin pistää taskuuni horjumatta hyvästä ja tasaisesta mielestäni. Lyhyesti, minä olin tähän saakka käynyt pelipaikoissa samasta syystä kuin tanssiaisissa ja näytelmissäkin — sentähden, että ne huvittivat minua, ja kun en minä tietänyt mitenkä olisin paremmin saanut käyttää joutohetkiäni.

Mutta nyt oli varsin toisin. Nyt tunsin ensi kerran elämässäni mitä pelihimo on. Menestykseni hämmästytti minua ensin ja hurmastutti minua sitte sen sanan oikeassa merkityksessä. Kuinka luonnottomalta se kuuluukin, niin totta on kumminkin, että minä hävisin niin pian kuin koetin pelata pelin vaihdoksien ja tehtyjen arvelujen mukaan. Kun jätin kaikki sattuman valtaan ja sokeasti tein panojani mitäkään aprikoimatta, olin varma voitostani — varma, vaikka kaikki näytti siltä kuin olisin tehnyt panoni pelipankin hyväksi. Alussa muutamat pelaajat pitivät samaa väriä kuin minäkin, mutta minä lisäsin panojani niin suuriksi etteivät he uskaltaneet niihin ruveta. Yksi ja toinen herkesi pelaamasta, ja katselivat minun pelaamistani pidätetyllä hengityksellä. Minä korotin panojani yhä ja voitin vaan alinomaan. Kuumeentapaisella tarkkuudella seurattiin huoneessa peliä. Äännettömyyttä

keskeyttivät vaan syvät kiroukset ja huudahdukset, lausutut monella kielellä, aina kun kultakasat siirrettiin siihen päähän pöytää, jossa minä istuin; kroupierikin [se joka pelaa itse pankin puolesta], joka muuten aina oli järkähtämättömän levollinen heitti rahavaransa laattiaan, täynnä ranskalaista raivoa ja ihmetellen minun onneani. Yksi ainoa läsnäolevista pysyi levollisena ja se oli minun ystäväni. Hän tuli minun luokseni ja pyysi minun, kuiskaten minulle englannin kielellä, lähtemään pois ja tyytymään jo saamaani voittoon. Minun täytyy hänen ansioksensa tunnustaa, että hän monta kertaa uudisti varoituksiansa ja rukouksiansa, ja vasta silloin meni matkaansa, kun minä olin kieltänyt seuraamasta hänen pyyntöänsä ja kumottuani hänen neuvonsa sanoilla, jotka osoittivat hänen huolensa tänä iltana turhiksi (sillä minä olin todella pelihimosta juopuneena).

Hetken perästä hänen mentyänsä, huusi käheä ääni takanani: "Sallikaa minun, hyvä herra, panna takaisin paikallensa nämä kaksi napoleonia, jotka te olette pudottanut. Ihmeteltävä onni, hyvä herra! — Minä annan vanhana soturina kunniasanani, etten vielä milloinkaan, monivuotisen kokemuksen ajalla tämmöisissä asioissa, ole nähnyt tämmöistä onnea kuin teidän! — en milloinkaan! Jatkakaa, jatkakaa, herra! — *Sacre mille bombes!* — Jatkakaa vaan, rohkeutta ja tehkää pankista loppu."

Minä käännyn ja näin takanani pitkän miehen, puettuna hopeanauhoilla koristettuun soturitakkiin, joka nykäytteli päätänsä ja hymyili minulle alituisella kohteliaisuudella. Jos minä olisin ollut tavallisella luonteellani, olisin minä pitänyt hänen sangen epäiltävänä sotamiehenä. Silmänsä olivat verekkäät ja kierot, huulipartansa takkuinen ja nenä ikäänkuin rusennettuna keskeltä. Äänestänsä sopi päättää, että se oli tullut semmoiseksi ihmiskunnan kurjimmissa pesissä, ja hänen kätensä olivat likaisimmat mitä milloinkaan olin nähnyt — Ranskassakaan. Nämä pienet persoonalliset omituisuudet eivät kuitenkaan vaikuttaneet minuun vähintäkään. Siinä hurjassa intotilassa, jossa olin, olisin ollut valmis veikostelevaan kenen kanssa tahansa, joka vaan kehoitti minua jatkamaan peliäni. Minä otin nuuskaa vanhan sotamiehen minulle ojentamasta rasiasta, taputin häntä olalle ja vannoin, että hän oli rehellisin ihminen maailmassa, tuon "suuren armeijan" paras jäännös kaikista, joita olin tavannut. "Jatkakaa!" huusi minun sotaisa ystäväni ja napsautteli sormiansa innoissansa, — "jatkakaa ja voittakaa! Tehkää loppu pankista! — Tuhannen sarvipäätä! Tehkää loppu pankista, urhokas englantilainen ystäväni!"

Ja minä jatkoin — jatkoin semmoisella hurjuudella, että kroupieri neljänneksen tunnin perästä lujalla äänellä huusi: "Hyvät herrat, pankki on lakannut täksi illaksi". Kaikki setelirahat ja kaikki kulta siitä "pankista" oli läjässä edessäni; pelipaikan koko liikkuva pääoma odotti vaan, että siirtäisin sen taskuihini.

"Sitokaa rahat nenäliinaanne, arvoisin herra", sanoi vanha soturi, kun minä hurjalla ilolla työnsin käteni kultakasaan. "Sitokaa se, niinkuin me suuressa armeijassa teimme päivällismuruillemme. Teidän voittonne on liian raskas kaikille housuntaskuille, joita vielä on neulottu. Kas niin! — ajakaa menemään sinne, setelit ja kaikki! peeveli, sepä onni! — Malttakaas vähän! Tuolla on taasen napoleoni laattialla! — Kas noin! — ja nyt kaksi vahvaa ristosolmua, teidän suotuisalla luvallanne, ja rahat ovat tallessa. Tunnustakaa, tunnustakaa leikin vuoksi, te onnen helmalapsi! Kova ja ympyriäinen kuin kanuunan luoti. — Ah, jospa vaan olisivat Austerlitsissa ampuneet meitä semmoisilla luodeilla, niin, jospa olisivatkin. Ja nyt, mitä minulla nyt onkaan tehtävä, vanhana krenatöörinä, Ranskan armeijan entisenä urhona? Saatatteko sanoa mitä? Kuulkaahan, ei muuta kuin pyytää arvoisan Englantilaisen ystäväni osoittamaan se kunnia että hän tyhjentää kanssani pullollisen sampanjaa ja kuohuvilla sarvilla juo onnettaren maljan, ennenkuin eroamme."

"Verraton urho! Hupainen vanha krenatööri! Sampanjaa, tietysti! Englantilainen 'eläköön' vanhalle soturille! Hurrah, hurrah! Toinen onnettarelle! Eläkööt! eläkööt! eläkööt!"

Hyvä! Englantilainen malja, — eläköön kohtelias, hauska englantilainen, jonka suonissa virtaa ranskalaisen vilkas veri! Vielä lasi! Ah, putelli on tyhjä! Ei tee mitään! Eläköön viini! Minä, vanha soturi, tilaan vielä pullollisen, ja sitäpaitsi puoli naulaa makeisia.

"Ei, ei kunnan ukkoseni! se ei san tapahtua, vanha krenatööri! *Teidän* pullonne tulee viimeiseksi; tämä on *minun*. Tässä se on! Nyt juokaamme. Ranskan armeijalle! — suurelle Napoleonille, koko kokoontuneelle seuralle, kroupierille, rehelliselle kroupierin vaimolle ja tyttärille, jos hänellä on semmoisia, naisille yleensä, koko ihmiskunnalle, kaikille hurrah!"

Tyhjennettyämme toisen puteliin sampanjaa, tuntui suonissani, kuin olisin juonut tulta, — minusta oli kuin olisivat aivoni olleet ilmituleessa. Ei elämässäni ollut mikään viini minuun niin vaikuttanut. Olikohan se seurauksena siitä läpikiihoitetusta tilasta jossa olin? Oliko vatsani jollakin tavalla kipeänä, vai oliko sampanja niin harvinaisen väkevää?

"Sotavanhus Ranskan armeijasta!" huusin minä kuumeentapaisessa innossa. "Suonissani juoksee tulta! Kuinka sinun on laitasi? Sinä olet tämän tulen sytyttänyt; kuuletkos, urhoni Austerlitsista? Tänne kolmas pullo tuota vaahtoavaa juomaa, tulta sammuttamaan!" Vanha soturi keinutti päätänsä edes takaisin, kieräytti tappimaisia, verekkäitä silmiänsä niin että luulin niiden nuljahtavan asemiltansa, pani

likaisen etusormensa taitetulle nenällensä, huudahti juhlallisella äänellä "kahvia" ja juoksi samassa jonnekin sisähuoneeseen.

Innoitsevan sotavanhuksen lausumalla sanalla näytti olevan jokin taikavaikutus koko seuraan. He nousivat kaikki ylös samalla aikaa poistuaksensa. Ehkä he olivat odottaneet hyötyä minun juopuneesta tilastani, mutta huomattuansa, että uusi ystäväni tahtoi estää minun tulemasta "täydeksi kapteeniksi", olivat he menettäneet koko toivonsa saada kaikessa mukavuudessa keventää rahamyttyni. Mikä heillä olikin ollut yllykkeenä, varmaa on, että he kaikki samalla aikaa menivät matkaansa. Kun vanha soturi tuli takaisin ja taas istui pöydän viereen vastapäätä minua, oli meillä huone kahden. Minä näin kroupierin syövän illallistansa jonkinlaisessa eteisessä, joka oli meidän huoneemme rinnalla. Äänettömyys oli nyt syvempi kuin milloinkaan ennen.

Sotavanhuskin oli äkkiä muuttunut. Hän otti nyt salamerkillisen, juhlallisen muodon, ja kun hän taas puhui minulle ei hän enään koristanut puhettansa kirouksilla; ei sormennapsaukset antaneet sille enään mitään painoa, huudahdukset ja äkkinäiset taukoamiset eivät enään elähyttäneet sitä.

"Kuulkaa, arvoisin herra", sanoi hän salaisella ja tuttavallisella äänellä, — "kuulkaa vanhan soturin neuvoa. Minä olen itse ollut talon emännän luona, verraton nainen varustettuna mitä etevimmällä keittotaidolla, selittämään hänelle kuinka tärkeätä on, että hän keittää meille oikein väkevää ja hyvää kahvia. Teidän täytyy juoda sitä, päästäksenne tuosta pienestä päihtymyksestä, ennenkuin lähdette kotio. Teidän täytyy, arvoisin, kohtelias ystäväni! Katsoen siihen suureen rahamäärään, jonka teidän pitää viedä kotio, on teillä pyhä velvollisuus olla täydellä järjellä. Tiedetäänhän että te olette voittanut äärettömiä rahoja, sillä useat herrat, jotka olivat täällä tänä iltana ovat omin silmin sen nähneet; ja vaikka ne yhdeltä puolen katsoen ovat perin arvoisia ja hyviä ihmisiä, niin he kuitenkin ovat kuolevaisia ihmisiä ihmisellisillä heikkouksilla. Tarvitseeko minun sanoa enempää? Ei, ei! Te kyllä ymmärrätte tarkoitukseni! Sentähden täytyy teidän tehdä näin: te lähetätte noutamaan vuokravaunuja, niin pian kuin huomaatte olevanne varsin entisellänne, avaatte kaikki akkunat niin pian kuin olette niihin istunut ja käskette ajajan viemään teidät kotio ainoasti isojen ja hyvin valaistujen katujen kautta. Tehkää niin, niin te olette rahoienne turvassa ja huomenna te kiitätte vanhaa rehellistä soturia siitä, että hän kuiskasi korvaanne hyvän ja rehellisen neuvon."

Juuri kuin tuo entinen soturi lopetti puheensa perin itkuisella äänellä, tuotiin kahvi sisälle, valmiiksi kaadettuna kahteen kuppiin. Kohtelias ystäväni ojensi minulle kumartaen toisen kupin. Kieleni takertui janosta lakeeni, niin että minä join kahvini yhdessä hengenvedossa. Melkein samassa silmänräpäyksessä tunsin päässäni omituisen huimauksen ja minä olin nyt mielestäni enemmän päihtynyt kuin äsken. Huone pyöri hurjassa vauhdissa ympärini, ja minusta tuntui kuin vanha soturi olisi hyppinyt ylös alas silmissäni yhtä säännöllisesti kuin mäntäkanki höyrykoneessa. Minä olin vähältä tulta kuuroksi, semmoinen suhina oli korvissani; ylenmäärin suuren sekaannuksen, hämmennyksen, avuttomuuden ja tylsyyden tunne pääsi minussa vallalle. Minä nousin ylös tuoliltani ja pitäen kiinni pöydästä, etten olisi kaatunut, änkytin minä voivani äärettömän pahoin, — niin pahoin, etten tietänyt, kuinka pääsisin kotio.

"Arvoisin ystäväni", vastasi vanha sotamies ja hänen äänensäkin näytti minusta pomppoilevan ylös alas hänen puhuessaan, "arvoisin ystäväni, olisihan suoraa mielettömyyttä mennä kotio nykyisessä tilassanne. Te saatatte olla varma siitä, että mänettäisitte rahanne; saattaisivathan helposti murhata ja rosvota teidät. Minä aion levätä täällä, tehkää tekin samoin. Tässä talossa on verrattomia vuoteita; — ottakaa itsellenne yksi, levätkää pois viinin vaikutukset ja menkää huomenna kaikessa levollisuudessa kotio rahoienne, huomenna selvällä päivällä". Minulla ei ollut vähintäkään voimaa ajatella, ei ensinkään muuta tunnetta kuin että minun täytyi laskeutua levolle jonnekin nauttimaan virvoittavaa ja levollista unta. Minä otin sentähden ilolla vastaan yösijan tarjoumuksen ja lähdin sitä saamaan, seurassani vanha sotamies ja kroupieri, joka viimeksi mainittu oli käsketty oppaaksi. He veivät minut pitkin muutamia käytäviä ja sitte muutamia portaita ylös siihen huoneeseen, jossa minun piti saaman levätä. Entis-soturi puristi lämpimästi kättäni, ehdoitti, että huomenna söisimme suurusta yhdessä ja lähti sitte pois kroupierin kanssa.

Minä riensin pesukomuutille, join vettä kannusta, kaadoin loput pesuastiaan ja kastoin pääni siihen, istuin sitte jollekin tuolille ja koin koota ajatuksiani. Pian tunsin itseni paremmaksi. Veden uudistavaa vaikutusta auttoi varmaankin se, että pääsin vaihtamaan "salongin" tukehuttavan ilman, sen huoneen raikkaasen ja vilpoiseen ilmaan, jossa nyt olin, ja ehkä sekin, että silmäni pääsivät näkemästä esineitä pesuhuoneen häikäisevässä kaasutuksessa ja nyt sain katsella ainoan vahakynttilän levollista valoa. Pyöritys jätti minun ja minä rupesin taasen ajattelemaan jotenkin järjellisen ihmisen tapaan. Ensimmäinen ajatukseni oli muistaa sitä vaaraa, jossa olin, maatessani koko yön huonomaineisessa pelipaikassa; toinen oli ajatella sitä vielä suurempaa vaaraa koettaa päästä ulos sittekuin talo jo oli suljettu ja kulkea ihan yksin Pariisin katuja kotio sydän-yönä semmoisella rahapaljoudella. Mutta minä olin monilla matkoillani maannut paljoa huonommissakin paikoissa kuin tämä olikaan, ja minä päätin sentähden lukita, salvata ja varustaa oveni paraalla tavalla.

Minä rupesin nyt siis varustamaan asemaani ja tekemään olemustani turvalliseksi hyökkäyksien puolesta; minä kurkistin vuoteen alle, vaatekaappiin, tutkin akkunaha'at ja riisuin sitte yltäni päällimmäiset vaatteeni, tehtyäni oman arveluni mukaan kaikkia varokeinoja, joita saatoin; panin sitte kynttiläni, joka paloi jotenkin vienosti, kamiinin pehmeälle tuhkasijalle ja laskeuin vihdoin vuoteelle, rahamyttyni pääni alla.

Minä huomasin pian, että minun oli yhtä mahdoton nukkua, kuin sulkea silmäni. Minä olin varsin hereilläni mutta minulla oli ankara kuume. Jokainen hermo ruumiissani vapisi, kaikki aistini olivat luonnottomasti vireillä. Minä heittäisin ja käännyn sinne ja tänne, koetin kaikenmoisia asemia ja siirryin yhtämittaa vuoteen kylmimmille kohdille, — mutta aina turhaan. Milloin heitin käteni peiton päälle, milloin taas tungin ne vuodevaatteihin; milloin ojensin äkkinäisellä tempauksella jalkani vuodelautaan, milloin taas vedin ne suonenedon tapaisesti ylöspäin saadakseni polvia niin likelle leukaa kuin suinkin; milloin pudistin rypistynyttä pääalastani ja käänsin kylmemmän puolen ulospäin, silitin sitä ja laskeuin taas levollisesti seljälleni; mutta vähäistä jälkeen käänsin sen vihan vimmassa kaksin kerroin, panin sen pystyyn päälautaa vasten ja koetin istuvaa asemaa. Kaikki nämät kokeet olivat kuitenkin tarkoituksettomia; minä voihkasin suuttumuksesta ja väsymyksestä, kun huomasin että uneton yö oli edessäni.

Mitäpä minun piti tekemän? Kirjaa ei ollut lukeakseni, ja minä olin varma siitä, että, jos en keksi mitään keinoa aikani vietteeksi, niin mielikuvatukseni toisi mieleeni kaikellaisia hirmukuvia ja kiusaisi aivojani sekä mahdollisilla että mahdottomilla vaaroilla, jotka minua muka uhkaisivat. Minä ennustin sentähden varmaksi, että saisin viettää yöni hermokkaan kauhun ja kaikenlaisten vaarojen pelon vaikutusten alaisena. Minä nojauin kyynänpäälläni ja katselin ympäri huonetta, — sitä valaisi loistava kuutamoo, joka virtasi suoraan akkunasta, — tutkiakseni eikö siellä olisi jotakin taulua taikka leikkausta, joita minun olisi sopinut erottaa jotenkin selvästi. Katseitteni harhaillessa seinältä seinälle, johtui mieleeni Le Maistre'n sievä pieni kirja: "*Voyage autour de ma chambre.*" Minä päätin apinoita tuota ranskalaista kirjailijaa, saadakseni jotakin pidäkettä ja tointa harhaileville ajatuksilleni ja lieventääkseni unettomuuden yksitoikkoisuutta, mielessäni tekemällä inventariumiluettelota kaikista huonekaluista, joita saatoin nähdä, ja mielessäni etsimällä lähdeä kaikkiin niihin ajatussiteihin, joita tuolikin, pöytä taikka kirstu saattavat herättää.

Minä huomasin kuitenkin pian, että, nykyisessä kuumeentapaisessa sieluntilassani, oli paljo helpompi tehdä aijottu luettelo, kuin saattaa täytäntöön aijottuja tuumiskelemisiani, ja heitin sentähden kaiken toivon asettua Le Maistre'n rikaskuvitteelliseen ajatusjuoksuun, taikka oikeammin mihinkään ajatusjuoksuun. Minä tirkistelin huoneen eri kaluja, mutta en saattanut tehdä muuta. Ensin siellä oli vuode, jossa olin pitkänäni — uudinvuode neljän korkean tolppansa kanssa, jota luulin Pariisissa viimeiseksi näkeväni! — niin, oikea englantilainen puoleton uudinsänky tavallisella kartuunilla päällystetyllä teltallansa eli katoksellansa, tavallisilla ripsuillansa ympärillä ja tavallisilla terveydelle vahingollisilla uutimillansa, jotka minä koneellisesti olin siirtänyt sivulle ensin huoneeseen tullessani, antamatta sen suurempaa huomiota vuoteelle. Sitte oli siellä pesinkaappi marmorilevyllänsä, josta vesi, jota minä olin läikäyttänyt kaapille kiiruhtaessani kasvojani valelemaan, vielä tippui kivipermannolle yhä pitemmillä väliajoilla jokaisen tipan välillä. Sitte kaksi pientä tuolia nuttuineni, liivineni ja housuineni; sitte iso nojatuoli likakeltaisella päällysteellä ja sille olivat kaulahuivini ja rintapaitani huolettomasti heitetyt; sitte laatikkokirstu, josta kaksi kädensijaa oli väännetty rikki ja jolle oli pantu koristeeksi kirjava, rikkinäinen läkkiastia; sitte toalettipeili, jossa kovalasi oli äärettömän pieni ja jolle oli pantu ison iso neulatyyny; sitte akkuna — harvinaisen iso akkuna; ja lopuksi vanha, tumma kuva, jonka minä keksin himmeässä valossa. Se oli miehen kuva; jolla päässä oli korkea espanjalainen hattu, jota korosti korkea sulkatöyhtö, — mustanverevä, oikealla lurjusnaamalla varustettu mies, joka varjosti silmiänsä kädellään ja tarkasti tirkisti ylöspäin, — ehkä johonkin korkeaan hirsipuuhun, johon hänen piti hirtettävän. Ainakin hän näytti siltä kuin hän hyvin olisi ansainnut hirsipuun.

Tämä taulu tavallansa pakoitti minun kurkistelemaan sängyn katostakin. Se oli ikävä katseltava ja minä loin taas pian silmäni tauluun. Minä luin miehen hatuntöyhdon sulat; ne esiintyivät selvästi, — kolme valkeata, kaksi viheriätä. Minä katselin hänen hattunsa, se oli kekomainen. Minä ihmettelin, mitä hän mahtoi katsella. Ei hän vaan tähtiä tutkinut, sen pidin varmana; semmoinen rosvo ei juuri saattanut olla tähteintutkija enempeä kuin niiden selittäjäkään.

Varmaankin hän siis katselee jotakin korkeata hirsipuuta, jonne hän juuri oli matkalla. Saikohan pyöveli hänen korkean, terävän hattunsa koreine töyhtöineen? Minä luin sulat vieläkin kerran, — kolme valkeata, kaksi viheriätä.

Tuumiessani vielä näitä opettavia ja teräviä asioita, rupesivat ajatukseni harhailemaan sinne tänne. Kuutamoo, joka valaisi huonettani, muistutti minulle erästä kuutamosta yötä Englannissa, — yötä muutaman huviretken perästä Wales'issa. Vähintäkin seikkaa kotomatalla viehättävän maiseman lävitse, jota kuutamoo yhä kaunisti, koetin johtaa mieleeni, vaikken vuosikausiin ollut ainoallakaan ajatuksella tätä retkeä muistanut ja tuskin minä olisin saanut mieleeni paljoa, tuskin vähintäkään tästä

monia aikoja sitte unhotetusta tapauksesta, jos sitä olisin *koettanut*. Kaikista ihmeteltävistä sielunvoimista, jotka osoittavat meidän olevan kuolemattomia olentoja, ei minun tietääkseni ole ainoatakaan, joka kaunopuheliasemmasti kuin *muisto* valvoo tämän ylevän totuuden asiaa? Täällä minä nyt olin vieraassa, epäiltävässä talossa, epätietoisessa ehkäpä vaarallisessakin tilassa, jonka olisi pitänyt tekemän mahdottomaksi muistojeni esille loihtumista, ja kuitenkin minä ihan ehdottomasti muistelin paikkoja, henkilöitä, vähäpätöisimpiäkin pikkuasioita, joita luulin ainaseksi unhottaneeni, ja joita minun olisi ollut mahdoton saada mieleeni vapaasta tahdosta, mitä suotuisimmissakin suhteissa. Ja mikäpä yhdessä ainoassa silmänräpäyksessä oli loihtunut esille koko tämän omituisen, monimutkaisen, salaperäisen ajatusyhteyden? Ei mikään muu kuin muutama säde kuuvalosta, joka tunkeutui sisälle huoneen akkunasta.

Minä ajattelin yhä vielä huviretkeämme, rattoisuuttamme palausmatkalla, sitä hellätuntoista naista, jonka vallan väkisin piti kertoman kohtia Childe Herold'ista, sentähden että kuu paistoi. Minä olin kokonaan vaipunut näihin menneihin kuviin ja kuluneihin iloihin, kun "muiston lanka" yhtäkkiä katkesi. Tarkkaavaisuuteni kääntyi samassa silmänräpäyksessä kiivaammin kuin ennen takaisin minua ympäröiviin esineihin ja minä hämmästyin kuin huomasin taas tarkkaan katselevani kuvaa.

Mitäpä minä tirkistin? Hyvä Jumala! Mies oli painanut hattunsa silmiripseitten ylitse! — Ei! Koko hattu oli poissa! Minne sen terävä pohja oli joutunut? Missä kamelikurjen sulat olivat, — kolme valkeata kaksi viheriätä? Ei siellä! Mikä hatun ja sulkien asemasta nyt kätki hänen otsansa, — hänen silmänsä, hänen varjostavan kätensä? Oliko vuode liikkeellä.

Minä käännyn seljälleni ja katsoin ulospäin. Olinko minä hullu, juopunut? Näinkö minä unta vai olinko minä sekasin? — vai liikkuiko vuoteen katos todellakin alaspäin, vaipuen vitkalleen, äänettömästi, hirmuisesti, suoraan alas koko mitaltansa ja leveydeltänsä, — suoraan minun päälleni, joka makasin sen alla?

Vereni jäähmettyi kauhusta. Lannistava kuolonpöyry hiipi päälleni, kun minä käänsin päätäni tyynyllä ja päätin vakuuttua jos vuoteen katto todellakin liikkui, katsomalla tarkkaan miestä taululla. Yksi ainoa katse sinne oli kylläksi. Katoksen ympärillä olevien ripsujen tummat, kamalat piirteet ulottuivat jo melkein hänen vyötäisillensä. Minä olin hengittämättä enkä kääntänyt silmiäni kuvasta. Vitkalleen, ylen vitkalleen mutta yhtämittaa näin kuvan ja reunan alapuolen katoovan aina sitä myöden kuin katos vaipui taulun eteen.

Minä en suinkaan ole luonteeltani vähintäkään pelko. Minä olen enemmän kuin yhden kerran ollut hengen hädässä, enkä ole vielä kertaakaan kadottanut mieleni malttia, — mutta kun se varma tieto ensin sai sijaa sielussani, että vuoteen katos todellakin liikkui, ja vitkaan mutta varmaan ja tasaisesti vaipui alas päälleni, — silloin makasin hirmuisen minuutin taikka enemmänkin ja tirkistin vapisevana, avuttomana, kauhistuksen ja kammon valtaamana sitä hirvittävää murhakonetta, joka laskeui aina syvemmälle ja syvemmälle tukehduuttamaan minua.

Pian kuitenkin itseni-suojelemisen vaisto pääsi vallalle ja antoi minulle voimaa pelastamaan henkeni niinkauvan kuin vielä oli aikaa. Minä nousin hiljaa ja varovasti vuoteelta ja pukeuduin äkkiä päällysvaatteihini. Kynttilä oli palanut loppuun ja sammui. Minä istuin nojatuoliin vuoteen vieressä ja katselin kuinka katto laskeui. Silmäni olivat todella kuin noidutut siihen. Jos olisin kuullut askeleita takanani, niin en olisi saattanut ottaa katseitani vuoteesta; jos ihmeen kautta joku pakenemisen keino olisi minulle tarjoutunut, niin en minä olisi saanut liikutuksi, käyttääkseni sitä. Koko voimani, koko olemiseni oli sinä hetkenä kokoontunut silmiini.

Yhä syvempään se vaipui, — koko katos ripseineen laskeui alemmaksi — alemmaksi — niin alas, etten enään olisi saanut sormeani katoksen ja vuoteen väliin. Minä tunnustelin sivuja ja huomasin että se, minkä minä alhaalta katsellen olin pitänyt tavallisena, keveänä, neljällä tolalla lepävänä vuodekatoksena, se olikin vahva ja leveä madrassi, jonka reunus ja ripseet kätkivät. Minä katsoin ulospäin ja näin sängyntolppien kohouvan ylöspäin iljettävän paljaina. Katoksen keskeltä nousi tavattoman suuri, puinen ruuvi, joka nähtävästi oli vääntänyt sen alas jonkin reijän kautta katossa, samaten kuin tavallisia painimia väännetään sen kappaleen päälle, jota tahdotaan pusertaa kokoon. Tämä kauhea kone liikkui päästämättä vähintäkään ääntä. Ei mitään natinää taikka narinaa kuulunut sen liikkeellä ollessa, eikä yläpuolellakaan olevasta huoneesta saattanut havaita ainoatakaan ääntä. Kamalan ja haudentapaisen äänettömyyden vallitessa näin minä edessäni — yhdeksännessätoista vuosisadassa ja sivistyneen Ranskan pääkaupungissa — semmoisen, tukehuttamis-murhaa varten tehdyn koneen, joka mahdollisesti olisi saattanut olla olemassa inkvisitioonin hurjimpina aikoina Harts-vuoren yksinäisissä ravintoloissa taikka Westfalnin salaisissa oikeustoissa! Yhä vielä minä katselin kauhuni esinettä voimatta liikkua paikaltani; mutta minä aloin saada ajatuskykyni takaisin ja käsitin oitis koko murhayrityksen kohtaan kamalassa alastomuudessaan.

Kahviini oli sekoitettu jotakin ja sekoitus oli tehty liian väkeväksi. Minä olin pelastunut tukehduuttamisesta siksi, että olin saanut liian paljo jotakin unettavaa ainetta. Ja minä olin nurkunut ja

suuttunut siitä kuumekohtauksesta, joka pelasti minun henkeni pitämällä minun hereillä! Millä suruttomuudella minä olinkaan antautunut niiden molempien konnien käsiin, jotka seurasivat minua tähän huoneeseen, lujasti päättäneinä murhata minua unissani, hirveällä koneella, joka varmaan ja hiljaa valmisti perikatoani — ja tämän he olisivat tehneet saadaksensa minun pelivoittoni! Kuinkahan moni ihminen olikaan levännyt tällä samalla vuoteella, niinkuin minäkin olin aikonut levätä, ja sitte joutunut näkymättömiin ja kuulumattomiin? Minua hirvitti, kuin ajattelin sitä.

Mutta ennen pitkää keskeytti ajatuksiani se, että katos uudestaan rupesi liikkumaan. Sen oltua puserrettuna sijaa vasten, niinkuin arvelin kymmenen minuuttia, rupesi se nousemaan ylöspäin. Ne konnat, jotka ylhäällä ruuvia väänsivät, luulivat varmaankin saavuttaneensa tarkoituksensa. Vitkalleen ja äänetönnä niinkuin se oli laskenut, nousi tämä hirvittävä vuoteenkatos entiselle tilallensa päin. Samassa kun se ulottui tolppien päihin oli se ehtinyt kattoon kiinni. Ei reikää eikä ruuvia näkynyt enään; vuode oli niinkuin vuode ainakin, katos niinkuin tavallinen katos epäileväisimmänkin silmissä.

Nyt vasta minä saatoin liikkua, nousta tuoilta ja ruveta tuumimaan, kuinka minä pääsisin pakenemaan. Jos vähimmälläkin kolinalla ilmoittaisin, ettei murhayritys ollutkaan onnistunut, olin varma siitä, että olisivat minun murhanneet. Jokohan olin pitänyt mitään kolinaa? Minä kuultelin henkeäni vetämättä ovelta. En! — Käytävässä ei kuulunut askeltakaan; Huoneessa yläpuolella oli kaikki hiljaa; ei hirnahdustakaan kuulunut mistään. Paitsi sitä, että olin lukinnut ja salvannut oveni, olin myös laahannut oven eteen vanhan puukirstun, jonka löysin sängyn alta. Oli varsin mahdotonta kolistamatta saada siirretyksi tätä kirstua (vereni jäähmettyi, ajatellessani mitä siihen olisi *saattanut* tulla!) ja sitäpaitsi oli mieletöntä ajatellakkaan päästä pois huoneitten kautta, jotka nyt olivat suljetut yöksi. Ainoasti yksi mahdollisuus oli minulla jäljellä — akkuna. Minä hiivin sinne varpaillani.

Huoneeni oli toisessa kerroksessa, ja akkuna oli muuanta takakatua päin. Minä nostin kättäni avatakseni akkunaa, hyvin tietäen että henkeni riippui tästä tempusta. Murhaajaluolassa on tavallisesti valvovia silmiä ja tarkkoja korvia; jos akkunan reuna vähänkin narahti, jos saranat kitisivät, olin ehkä turmion omana. Tämän akkunan avaamiseen kului ainakin viisi minuuttia jos luen ajan — viisi *tuntia*, jos luen levottomuuteni. Minun onnistuikin tehdä se ihan hiljaa, murtovarkaan täydellä kätevyydellä, ja silmilläni minä mittasin korkeuden kadulta. Hypätä alas tältä korkeudelta olisi ollut varma kuolema! Minä katselin sentähden molemmille puolin akkunaa. Vasemmalla, lähellä akkunaa, oli vahva, rautapellistä tehty vesiränni. Samalla hetkellä kuin näin rännin, tiesin myös olevani pelastettu; minä hengitin vapaasti ensi kerran siitä kuin olin nähnyt vuoteen katoksen laskeuvan päälleni.

Moni olisi ehkä ajatellut, että se keino pelastukseen, jonka minä olin keksinyt, oli jotenkin vaikea ja vaarallinen, mutta minä en vähintäkään ajatellut mitään vaaraa olevan kapuamisessa ränniä myöden kadulle. Minä olin jo kouluajoista ollut rohkea ja taitava kapuja, ja olin myöhempinä aikoina voimistelulla yhä edistänyt sitä taitoani. Minä tiesin sentähden että käteni, jalkani ja pääni olisivat minulle hyvät liittolaiset tässä toimessa. Minä olin jo nostanut toisen jalkani akkunasta ulos, kun mieleeni johtui, että olin jättänyt rahamyttyni päänaluseni alle. Minä olisin sangen hyvin ilman katumatta saattanut jättää sen sinne, mutta minä päätin, ettei riivattujen konnien kiusallakaan pitänyt saaman saalista enempää kuin uhriakaan. Minä astuin sentähden uudestaan alas akkunalta, menin sängylle ja sidoin raskaan myttyni selkääni liinasella. Juuri kuin olin saanut sen, lujasti ja mukavasti sidottua, luulin kuulleen, että joku hengitti oven takana. Kuolettava pelko sai vereni uudestaan jäähmettymään, kuullellessani pidätetyllä hengähdyksellä. Ei! haudanhiljaisuus vallitsi vielä käytävässä; minä olin kuullut yötuulen, joka hiljaa puhalsi huoneesen avatusta akkunasta. Heti olin taas akkunalla ja seuraavassa silmänräpäyksessä olin jo käsin ja jaloin iskenyt vahvasti kiinni vesiränniin.

Minä laahasin itseni äänettömästi ja ponnistuksetta alas kadulle, niinkuin olin aavistanutkin, ja lähdin oitis juoksemaan sen kuin ikänäkin pääsin eräasen poliisikonttooriin, jonka tiesin olevan lähellä. Muuan alaprefekti ja useita hänen paraita miehiänsä sattui vielä olemaan ylhäällä keskustelemassa keinoa, jolla keksisivät syylliset eräasen salaiseen murhaan, joka paraillansa piti Pariisilaisten mieliä kiihossa. Kun minä rupesin seikkailuani kertomaan, hädästä ja kiiruusta hengästyneenä ja jotenkin huonolla Ranskan kielellä, näin minä selvästi alaprefektin epäilevän minua joksikin juopuneeksi Englantilaiseksi, joka olin rosvonnut jonkun; mutta hänen ajatuksensa muuttui kertomukseni kululla, ja ennenkuin minä vielä olin ehtinyt lähellekään loppua, tunki hän paperinsa pöydänlaatikkoon, pani hatun päähänsä, hankki minullekin semmoisen, sillä minä olin tullut ilman, antoi käskyn sotamiehistölle, käski valittujen miesten varustautumaan kaikenlaisilla aseilla, joilla sopi avata ovia ja murtaa permantoja, ja pisti käteni käsivarteensa mitä ystävällisimmällä ja tuttavallisimmalla tavalla, saattaaksensa minua huoneesta. Minä uskallan sanoa, että kun alaprefekti pienenä poikana ensikerran pääsi huviin, ei hän ollut puoliksikaan niin iloinen kuin nyt toivoessaan saada hyvän saaliin pelipaikasta.

Nyt mentiin hyvää vauhtia katua pitkin, ja alaprefekti onnitteli ja tutki minua vuorottain marssiessamme, perässämme peloittava "*posse comitatus*". Joka puolelle rakennusta pantiin vahtia oitis kun ehdimme perille; kaikuvia kolistuksia kaikui ovelle, — valoa näkyi eräässä akkunassa. Minä kätkeydyin kuitenkin miesten taakse. Taasen kaikui talo kuitenkin koputuksista, ja huuto: "avatkaa lain

nimessä" kuului yössä. Tämän peljästyttävän käskyn johdosta aukenivat lukut ja soivat ikäänkuin näkymätön käsi olisi niitä avannut, ja seuraavassa silmänräpäyksessä oli alaprefekti käytävässä ja kohtasi siellä kuolonkalpeen puolipukuisen viinurin. Seuraava lyhyt puhelu alkoi oitis heidän välillensä:

"Me tahdomme nähdä sen Englantilaisen, joka makaa tässä talossa".

"Hän meni matkaansa jo monta tuntia sitte".

"Se ei ole totta! Hänen ystävänsä meni pois, mutta hän itse jäi tänne. Näyttäkää meille se huone jossa hän makaa".

"Mutta minä vakuutan pyhästi, *Monsieur le sous-Préfet*, ettei hän ole täällä! Hän —".

"Ja minä vakuutan pyhästi, *Monsieur le Garçon*, että hän todella on täällä. Hän makasi täällä, mutta teidän sänkyne eivät olleet ensinkään somia, ja hän tuli meille valittamaan sitä, — ja täällä hän nyt on, tuolla minun miesteni joukossa, ja täällä olen myös minä, katsomassa eikö hänen sängyssänsä ole syöpäläisiä. Pikard, vangitse tuo mies ja sido hänen kätensä taakse. Kas niin, hyvät herrat, menkäämme nyt yläkertaan".

Jokainen ihminen talossa, naiset ja miehet, vangittiin, ja ennenkaikkia "sotavanhus". Sitte minä hain ja löysin vuoteen, jossa olin maannut, jonka tehtyä menimme sen yläpuolella olevaan huoneeseen. Siellä emme nähneet mitään erinomaista. Alaprefekti tarkasti joka puolelle ympärillensä, käski jokaisen olemaan hiljaa, koputti permantoa muutaman kerran jalallansa, pyysi kynttilää, katseli tarkasti sitä paikkaa, jota hän oli koputtanut ja käski murtamaan permannon ylös siitä kohden, kehoittaen varovaisuutta käyttämään. Se oli pian tehty. Valoa hankittiin, ja nyt huomattiin alimmaisen huoneen katon ja tämän laattian välillä olevan iso välikkö täynnä hirsi-ristikkoa. Siinä välikössä oli pystysuorassa asennossa jokin rautainen lieriö, hyvin rasvattuna sisäpuolelta ja sen sisässä näkyi ruuvi, joka oli yhteydessä vuodekatoksen kanssa alahuoneessa. Sitte löydettiin ja levitettiin laattialle eri ruuvimittoja, hiljan rasvatuita, viltillä päällystettyjä väännintankoja, kovaan painimeen kuuluvia aseita, kaikki järjestettyinä pirullisella tarkkuudella ja laitettuina niin vähän tilaa ottaviksi kuin suinkin. Hetkisen koettelemisen perästä onnistui alaprefektin saada koneen eri osat kokoon ja hän astui sitte minun kanssani makuuhuoneeseen jättäen väkensä ylös ruuvia vääntämään. Tukehduttava katos väännettiin sitte alas, vaan ei niin äänettömästi kuin minä olin kuullut sen laskeuvan. Kun minä muistutin sitä alaprefektille, oli hänen perin yksinkertaisessa vastauksessaan hirvittävä ajatus. "Minun mieheni", sanoi hän, "vääntävät katoksen alas ensimmäisen kerran, — niillä miehillä, joiden rahat te olette voittaneet, oli enemmän harjoitusta siinä työssä".

Me jätimme rakennuksen kahden poliisimiehen haltuun, sittekuin jok'ainoa sen asujamista oli otettu kiinni ja paikalla viety vankeuteen. Alaprefekti saattoi minua asuntooni saamaan passiani, tehtyänsä ensin virkahuoneessansa kirjallisen ilmoituksen asiasta. Minä kysyin silloin häneltä: "Luuletteko, että kukaan ihminen todella on tukehutettu siinä vuoteessa, niinkuin minua koetettiin tukehuttaa?"

"Minä olen nähnyt tusinoittain uponneita miehiä *La Morgue'ssa* [ruumishuone Pariisissa]," vastasi alaprefekti, "joiden taskuissa on löydetty kirjeitä, jotka ilmoittivat heidän upottaneen itsensä Seineen, sentähden että olivat ihan hävinneet pelipöydän ääressä. Tiedätkö minä, kuinka monta näistä onnettomista on mennyt samaan pelipaikkaan, johon te menitte, voittaneet kuin te, saanut saman vuoteen kuin te saitte, makasivat siinä, tukehtuivat siinä ja perin samassa työnnettiin virtaan, tyhjässä lompakossaan murhaajien kirjoittama kirje, joka ilmoitti heidän tehneensä itsemurhan? Ei kukaan saata ilmoittaa niiden lukua, jotka ovat joutuneet sen kohtalon uhriksi, jonka te niin ihmeellisesti voititte, pelipaikan väki on osannut salata murhakoneensa *meiltäkin* — poliisilta! Murhatut veivät lopun salaisuutta mukansa. Hyvää yötä, eli oikeammin, hyvää huomenta, Monsieur Faulkner! Tulkaa taas huomenna kello yhdeksän virkahuoneeseeni, — hyvästi siksi!"

Loppu kertomustani on sanottu muutamilla sanoilla. Minua kuulusteltiin, ja kuulusteltiin uudestaan; pelipaikka tutkittiin mitä suurimmalla tarkkuudella vinnistä kellariin; vangittuja tutkittiin kutakin erikseen, ja kaksi heistä, jotka olivat vähemmän rikollisia, tunnustivat. Minä keksin että "sotavanhus" oli pelipaikan isäntä, — oikeus keksi, että hänelle oli annettu häpeällinen ero sotapalveluksesta jo monta vuotta sitte jostakin kunnottomasta teosta; että hän sittemmin oli tehnyt monta konnanjuonta; hän talletti varastettua tavaraa, jonka omistajat sitte tunsivat; ja että hän, kroupieri, toinen kanssarikollinen ja nainen, joka oli kahvini valmistanut, tiesivät vuoteen salaisuuden. Alemmista palvelijoista ei osattu todistaa, että heillä oli tietoa murhakoneesta, ja heitä pidettiin sentähden vaan tavallisina varkaina ja irtolaisina. "Sotavanhus" ja hänen molemmat uskottunsa lähetettiin kaleerilaivoille, vaimo, joka oli sekoittanut unijuoman kahviini, pantiin vankeuteen, en tiedä kuinka moneksi vuodeksi, pelipaikan "alituiset vieraat" julistettiin "epäluulon alaisiksi" ja pantiin poliisin vaarin-pidon alaisiksi ja minä olin kokonaisen viikon (joka on pitkä aika Pariisissa) päähenkilönä pariisilaisessa seuraelämässä.

MITÄ ELÄINTEN RÄÄKKÄYS MAKSAA.

Talvella v. 1872 puhkesi kulkutauti hevosissa New-Yorkissa ja muutamissa muissa kaupungeissa Pohjois-Amerikan Yhdysvalloissa ja sai aikaan miltei hillitsemättömän pelvon niiden valtojen asukkaissa. Siihen asti ei hevosen arvoa pidetty erittäin suurena; mutta silloin saatiin opettava neuvo. New-Yorkissa sairastuneet hevoset arvattiin kahdeksi kolmannekseksi koko lukumäärästä ja kaikki asioitsemiset, työt ja huvitukset, jotka riippuivat tästä elukasta, joutuivat melkein kokonaan pysähdykseen. Sen suuren kaupungin asukkaiden täytyi tykkänään jättää kaikki siirtämiset ja muuttamiset; ylen täynnä olevia yhteisiä ajoneuvoja, joita myös ei ollut monta toimessa, veti vitkalleen surkuteltavat elukat vapisevin jäsenen ja heikontunein voimin. Saattoi tuskin nähdä ainoata näistä ihmisen uskollisista palvelijoista, joissa ei selvään olisi saattanut oivaltaa, ettei kuoleman kamppaukset olleet kaukana. Isojen kuljetusyhtiöitten sairastallit olivat sairaita ja kuolemaisillaan olevia elukoita täynnä ja niiden ulkopuolella oli joukottain kuolleita uhria, joita yhtä mittaa vietiin pois. New-Yorkin ja koko maan asukkaat rupesivat jo arvelemaan, että näiden äänettömien auttajiemme apu oli katoamaisillaan.

Joka päivä saatetaan nähdä, kuinka useita kotoeläimiä ja varsinkin ihmisille niin ylen tärkeitä hevoista kohdellaan semmoisella tavalla, jota ei omistaja milloinkaan käytä tunnotonta ja elotonta omaisuuttansa kohtaan. Maanviljelijä suojelee huolellisesti kärryjänsä ja aurojansa, mutta panee samalla myös rääkätyt kotoeläimensä semmoisiin ilmoihiin, joiden runtelevaa vaikutusta ei elottomatkaan kappaleet saata välttää. Tätä yhtä sydämetöntä kuin kummallista menetystapaa ei kuitenkaan kohdata yksin taitamattomammilla maanviljelijöillä. Maailman suurissa kaupungeissa harjoitetaan joka päivä yhtä rankaistavaa hirmuisuutta ja sitä tekevät paraasta päästä rikkaat, hyvin kasvatetut ja hienostetut. Rikas kauppias panee laiskan rengin taitamattomuuden korkeammalle kuin oman valistuneen mielensä sekä sallii että se karvapeite, jonka luonto on antanut hänen hevonsa peitteeksi, leikataan pois sillä hurjalla ja herjallisella perustuksella, että luoja erehtyi antaessaan eläimille vahvempaa suojaa talven alussa. Näiden ymmärtäväisien taitamattomuus pidetään viisautena ja miehet joiden pitäisi tietämän paremmin eivät ensinkään häpeä puolustaa sitä naurettavaa perustelmaa, jolle tätä eläimellistä tekoa perustetaan: nimittäin että karvojen leikkaamisella estettäisiin ruumiin ulostutukset sen pinnalle. Mutta mikä on seurauksena tästä luonnon lakien rikkomisesta? Luonnollisesti eläimen elonajan lyhennys, kärsimisien hankkiminen sille sekä omistajan rahojen tuhlaaminen.

"Mutta", arvelee muuten helläsydäminen kaunotar, kun hän vaunujen akkunoista katselee rumistuneita hevosia, "kuinka kauniiksi ne tulevatkaan, jahka niiltä otetaan tuo runsas ja ruma karvapeite". Ainoasti kaikkivaltias muoti on johtanut hänen arvostelukykynsä väärälle uralle. Hän on itse käärittynä turkiksiin ja hänen kaksijalkaiset palvelijansa vaunujen takana ovat kokonaan eläimen nahkoihin peitettyinä, — eikä näitä nahkoja luonnollisen pitkine karvoineen kuitenkaan tarvittaisi hevosen suojaksi. Ei totisesti tarvitse olla fysiologi käsittämään tällaisen teorian nurjuutta. Ei tarvitse muuta kuin mennä ulos nututta ja liivittä kun elohopea osoittaa jäätymäpistettä, niin te pian tulette selville kuinka asian laita on.

Varmaankin elää ja kuolee vielä moni sukupolvi ennenkuin Ameriikkalainen oppii käsittämään säästäväisyyden oikean merkityksen. Vaan melkoinen laajuus, vapaus ja kaikkien tarpeitten runsaus saa heidän tuhlaamaan luonnonlahjoja, niiden eläimien henkeä ja voimaa, jotka hyödyttävät heidän etujansa taikka ovat heidän huviensa palveluksessa. "Hevonen maksaa vähemmän kuin vilja", arveli kerran jonkun New-Yorkin rautatien päällikkö; tästä hevosen suorastaan rahallisesta arvostelusta näkee kuinka vähän tavallinen kauppamies tuntee sääliä eläimiä kohtaan. Mutta saattaako rehellinen mies arvostella hevosen viljaa halvemmaksi. Me annamme asiansuhteitten tehdä päätöksen.

Näiden rivien kirjoittaja sai kerran syytä ruveta epäilemään jotakin vähemmän hienoa kauppayhteyttä erään rouhumyllyn ja kipsimyllyn välillä, joista toinen oli New-Yorkin läntisellä toinen itäisellä puolella. Hänen uteliaisuutensa heräsi ja hän rupesi tutkimaan minkälainen se yhteys oli, joka näiden välillä oli olemassa. Pitkän kärsimystä kysyvän tutkimisen perästä sai hän selville, että monessa New-Yorkin tallissa käytettiin näiden myllyjen tuotteita halpahintaisena ja "tarkoituksen mukaisena" hevosen ruokana. Tutkimusta jatkettiin siihen suuntaan, että saataisiin nähdä mihin määrään tämä rehu oli ravitsevaa ja hyödyllistä ja kun tutkittiin niiden eläimien sisuksia, jotka olivat eläneet, taikka oikeammin kuolleet tästä, huomattiin, niinkuin sopii odottaa, että ainoasti kasvillinen osa ravinnosta oli tullut hyödyksi ja että elimetön osa oli muodostunut koviksi kivipalleroiksi. "Minä pyysin leipää ja te annoitte kiviä". Muutama näistä kivimuodostuksista on vielä nähtävänä siinä museossa, jonka on laittanut Amerikan Eläinsuojelusseura, jonka toimesta tämä raaka menettely lakkautettiin.

Todistuksena siitä, kuinka ihmiset saattavat vastustaa itseänsä, tahdomme mainita, että niissä, jotka kuljettavat yleisöä paikasta toiseen New-Yorkissa, on tuskin ainoatakaan, joka ei pahoittelisi nähdessään kiukkuisen miehen suomivan hevosparkaa; mutta sama mies ei häpeä kieltää

uskollisimmilta palvelijoiltansa — hevosiltansa — tarpeeksi terveellistä ja ravitsevaa rehua, jota paitsi ne kärsivät ja kuolevat ja siis ovat haitaksi hänen omille rahallisille eduillensa.

V. 1870 oli elävien kotoeläimien arvo Pohjois-Ameriikan Yhdysvalloissa 1,525,276,457 dollaria ja niiden lukumäärä oli seuraava: hevosia 7,145,370; aasia ja muulia 1,125,415; työhärkiä 1,319,270; lypsylehmiä 8,935,332; muita nautaeläimiä 13,566,000; lampaita 28,477,951; sikoja 25,131,560 taikka enemmän kuin 85 miljoonaa kotoeläimiä, jotka yhdellä taikka toisella tavalla auttoivat väestön jokapäiväistä elatusta ja voittoa. Samana vuonna saatiin 600,000,000 naulaa voita, 53,000,000 naulaa juustoa, 500,000,000 kannua maitoa, 100,000,000 naulaa villoja, 14,700,000 naulaa hunajaa ja 631,000 naulaa vahaa.

Teurastettujen taikka teurastettavaksi myytyjen eläimien arvo nousi 400,000,000 doll. ja 9,133,000 vuotaa sekä 4,185,000 nahkaa valmistettiin, joiden yhteisarvo teki 13,800,000 doll.

Tehkäämme nyt vaan suunnallinen arvio hevosten, muulien, aasien ja härkien työstä. Niitä eläimiä oli 9,610,000 ja jos arvaamme niiden työn ainoastaan 15:een centsiin päivältä saamme tuon sangen suuren summan 4,805,000 doll. jokapäiväiseksi tuloksi. Mutta paljon on vielä lisättävää ennenkuin täydelleen käsitämmme kuinka me riipumme koto- ja muista eläimistä; niin pitää meidän muistaman kaikkien kesyjen lintujen munat ja höyhenet. Sitä paitsi tulee meidän muistaa se ääretön määrä metsäriistaa, joka vuosittain tapetaan, suurien puhvelilaumojen teurastaminen prairioilla ja hirvijoukkojen metsissä.

Me erehdymme suuresti kun luulemme itsemme ainoiksi toimiksi sivistyksessä. Mitä sivistyksestä tulisi, jos yhdeksi ainoaksi vuodeksi meiltä otettaisiin se apu, jonka eläimet antavat? Käsityöt ja kauppa keskeytyisi kokonaan; maanviljelijä ei saattaisi hoitaa peltoansa eikä viedä tavaroitansa kauppaan; sanalla sanoen: ei maanjärjestyksellä eikä vedenpaisumuksella saattaisi olla hirveämpiä seurauksia.

Eikö ole luultavaa, että ne, jotka tekevät kauppaa eläimien lihoilla, nahoilla ja karvoilla, käyttävät paraita keinoja estääksensä näitä pahenemasta ja onhan siis vielä todenmukaisempaa, että ne huolehtivat sitä enemmän, jotka tekevät elävien eläimien kauppaa. Mutta jos käymme eläinjunassa niin huomaamme oitis olleemme väärässä. Eläimet eivät saa mitään sääliä siitä hetkestä ruveten kun ne ruoskalla ajetaan kiusavaunuihin teuraspenkkiin kuljetettavaksi. Harvoin ne saavat tarpeeksi vettä ja ruokaa. Sanalla sanoen, jos eläinparoilla on ajatuksen rahtuakaan, niin ne varmaankin ihmettelevät minkätähden niitä niin sanomattomasti kiusataan vaikeivät ne ole mitään pahaa tehneet. Tuskin ainoakaan eläinjana ehtii perille tuomatta mukanaan jotakin surkukuolemaa. Nautaeläimet ovat vaunujen laattioille runnelluun jäsenen, joskus likistetyin ruumiin, omien kovan-onnisten kumppaniensa tallaamina; pienemmissä eläimissä — sioissa ja lampaista — on kuolevaisuus vielä isompi vaunujen täpötäytöisyyden ja lähettäjien säälimättömyyden tähden. Selvän järjen solvaisemista olisi ajatellakaan kysyä onko semmoinen menettely hyödyttävää.

Ei luonnon lakia rankaisematta saateta solvaista ja rääkättyjen eläimien liha vahingoittaa usein niitä, joita sen pitäisi hyödyttämän, ja siten nämät äänettömät ja kiusatut olennot lopuksikin kostavat. Ehkä tästä juuri saadaan selitys siihen, että taudit ja sairaus tulevat ihmisissä yhä yleisemmiksi; ihmiset pitävät liian halvassa arvossa sitä velvollisuuttansa, joka määrää hänen sääliväksi eläimiä kohtaan.

Vuosikausia ovat eläinsuojelusyhtiöt pyrkineet kongressissa tekemään lakia, joka lopettaisi nämät väärinkäyttämiset, mutta kaikki heidän pyrintönsä ovat olleet turhia, kun mahtavat voimat ovat niitä vastustamassa. Kerran sallittiin seuran lähettiläitten tulla lainsäätävän seuran maanviljelyskomitealle selittämään asiaansa, mutta rautatien suosijat vastustivat kaikkea tämän aineen käyttölemistä, joka siis jäi syrjään.

Senaatissa todisti John Macpherson New-Jerseyistä 26:nä päivänä Toukokuuta v. 1879 sekä rahalliset häviöt että vaarat ihmisten terveydelle nykyisestä eläimien kuljetus-tavasta. "Kokemuksella ja tilaisuuksilla semmoista saada, joka ei ole pienempi kenenkään kokemusta tässä maassa", — virkkoi hän, — "ilmoitan minä että elävien elukoitten kuljetus antaa niille pitkää ja alituista kärsimystä koko maan lävitse lännestä itään. Jos ihmiset vaan saisivat luoda katseen niihin hirmukuviin, joita minä olen nähnyt, niin he huutaen vaatisivat kongressilta lain, niin kovan, että senkaltaiset kauhut tulisivat mahdottomiksi."

Mutta mahdottomalta näyttää saada tällainen laki; ihmiset ja eläimet saavat siis kärsiä, että rahamiehet sitä enemmän hyötyisivät. Se tieto saatetaan saada, että elävien elukoitten kuljettajat saavat tavattoman voiton, koska he jaksavat kärsiä semmoisia tappioita, joita tähän liitetty taulu osoittaa:

v. 1872 tuotiin Karjaa. Lampaita. Sikoja.

Washingtoniin 39,000. 52,000. 31,200.
Baltimoreen 89,748. 180,228. 303,284.

Filadelfiaan 129,373. 627,645. 261,549.
New-Yorkiin 443,437. 1,203,059. 1,826,686.
Albany'yn 104,000. 364,000. 350,000.
Providenceen 37,000. 93,000. 100,000.
Bostoniin 157,366. 412,217. 592,737.
Yhteen 1,000,324. 2,932,149. 3,465,456.

Kuljetettaissa tullut tappio arvataan eri lailla. Professori Horsford laskee sen noin 14:ksi prosentiksi, Massachusetts'in rautatiekomissioni 10-15:ksi prosentiksi ja saman alueen eläinsuojelusyhtiö 10:ksi prosentiksi. Teurastajat, elukoitten ajajat ja kauppiaat — kaikki joilla tästä kaupasta on etua — ilmoittavat sen 8:ksi prosentiksi. Mutta jos nyt otaksumme häviön ylipäänsä 8:ksi prosentiksi niin saamme pian nähdä mikä on tämän raakuuden kaupallinen loppupäätös.

Saavuttua Albanyn karjapihoille on painohäviö keskimäärin kutakin härkää päälle 120 naulaa — koko summa 120,038,880 naulaa lihaa, joka nälällä, janolla, tölväyksillä ja muilla kärsimisillä on kiusattu eläimiltä, joita on kuljetettu yllämainittuun seitsemään kaupunkiin.

Ajajien laskujen mukaan menettää jokainen lamma ja sika 15 naulaa. 2,932,149:stä lampaasta on häviö 43,982,235 naulaa ja 3,465,446:sta siasta on häviö 51,981,690 naulaa. Jos me nyt arvaamme härän lihan hinnan olevan 25 centsiä naulalta, on häviö 30,009,720 doll.; 43,982,235 naulaa lampaan lihaa 17 centsiä naulalta tekee 7,476,980 doll.; 51,981,690 naulaa sian lihaa 12 centsiä naulalta tekee 6,237,802 doll. Jos me lopuksi panemme vuotien häviön 65 centsiksi kappaleelta, tekee niiden häviö 650,210 doll. Siis on

häviö naudun lihassa 30,009,720.
" lampaan lihassa 7,476,980.
" sian lihassa 6,237,802.
" vuodissa 650,210.
Yhteen 44,374,712.

Tämä on nykyänsä vuotuinen häviö ainoastaan neljästä tavaralajista, jota tuodaan seitsemään Pohjois-Ameriikan kaupunkiin. Mikä määrä ennestään tiettyä ilkeävaltaisuutta ja tuhlausta onkaan tässä, jota ei voida lopettaa eikä edes vähentää sen itsevaltaisen herran tähden, jota sanotaan — kuningas Rautatieksi.

Minä olen luetellut vaan muutamia etuja niistä monista, joita meillä on eläimiltä. Tätä luentoa ihmisyydestä pitäisi levitettävän kauppahuoneessa ja lasten suojassa, koulussa ja lukusalissa, lakitivassa ja saarnastuolissa. Ennen kaikkia pitää pyydetävän sanomalehdistön mahtava apu pyynnöissä, jotka tarkoittavat ihmisillisempää menettelyä eläimiä kohtaan.

MAILMAN KAIVOT.

Kuolematon ihmissielu janoaa autuutta, oloa ja onnea, mutta kääntyy, hyljättyänsä elämän veden, viheliäisiin, vedettömiin kaivoihin, pahoihin himoihin ja haluihin ja luulee niiden tyydytyksellä voivansa sammuttaa hengen janoa ja ikävöimisen. Monet näistä kaivoista, vaikka hyvin erilaiset keskenänsä, ovat kuitenkin yhdenlaiset siinä, ett'ei niissä ole vettä. Toinen tahtoo tulla rikkaaksi ja kaivattaa kultaa ja aarteita etsiessään syvän kaivon. Hän onnistuu kullon etsinnässä, mutta sielu ei koskaan lakkaa janoamasta. Se ei saa koskaan kyllyiksi. Niin vähän vettä antaa se kaivo, jota rikkaudeksi kutsutaan. Toinen taas kaivaa nautinnon, turhuuden ja kunnianhimon kaivoja, mutta nämätkään eivät anna todellista virvoitusta, ne antavat vaan suuremman janon. Kun he sitten ovat pettyneet hankkeissaan itsellensä kaivoja elämän lähteen sijaan, niin tulee pahat voimat heidän avuksensa. Kun pimeyden ruhtinas oikein tahtoi pyytää sieluja verkoillansa, ei hän kaivanut kaivoa, vaan teki järven päihdyttävästä nesteestä, paloviinasta. Sen aaltoihin hukuttaa nyt murheellinen surunsa, raskasmielinen ottaa siitä huvitusta, alakuloinen rohkeutta, tyytymätöin virvoitusta, heikko voimaa ja onneton lohdutusta. Mutta kuinka käypi? Heille käy samoin kuin kärpäksille, jotka uteliaasti lähestyvät maistamaan heille pantua myrkkyä: ne pörähtelevät muutamia kertoja ympäri, tupertuvat sitten nurinniskoin ja kuolevat. Samoin turmeltuu viinan kautta tuhansia ihmisiä joka vuosi. He pörisevät hurjassa vimmassa myrkyn ympärillä, siksi kuin kuolevat ijankaikkisen kuoleman ja joutuvat kadotukseen.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KAMALA YÖSIJA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL,

PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.